

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİNİN MEDYA KULLANIM ALIŞKANLIKLARI VE EĞİTİM AMAÇLI İNTERNETİ KULLANIM BİLİNCİ¹

Dr. Tülin Sepetçi
Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi
tsepetci@akdeniz.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Mustafa Sami Mencet
Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi
mustafamencet@akdeniz.edu.tr

Geliş Tarihi: 08.11.2017 **Kabul Ediliş Tarihi:** 25.12.2017

ÖZET

Üniversite öğrencilerinin medya kullanım alışkanlıkları ve eğitim amaçlı interneti kullanım bilincini ortaya koyma amaçlı yapılan bu çalışmada, öğrencilerin medyayı daha nitelikli bir biçimde kullanabilmeleri, aktif medya üreticisi olabilmeleri ve yeni iletişim teknolojilerinden daha iyi yararlanabilmelerine yönelik projeler geliştirilebilmeleri için gerekli veriler elde edilmiştir. Çalışma kapsamında Akdeniz Üniversitesi'ndeki yüksekokul ve fakültelerde anket çalışması gerçekleştirilerek, öğrencilerin geleneksel medyayı ve interneti eğitim, üretim, kendini ifade etme ve medyayı eğlence bağlamında kullanım alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmış, Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının interneti eğitim odaklı kullanım düzeyi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin izledikleri televizyon program türlerinin, kitap, gazete ve dergi okuma alışkanlıklarının, sosyal medyada ve internette geçirdikleri zamanın niteliği ülke genelinden farklı değildir. Sosyal medyanın eğitim amaçlı kullanımı öğrenci ve öğretim elemanları boyutunda yetersizdir. Çalışmanın sonucunda etkin bir medya okuryazarlığı eğitiminin öğrencilerin medya kullanım alışkanlıklarını daha üretken bir hale getirme açısından teşvik edilmesi gerektiği, kurumlar boyutunda da gerekli düzenlemelerin yapılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Medya Okuryazarlığı, Medya Pedagojisi, Üniversite Öğrencileri, Medya Kullanım Alışkanlıkları

¹ Bu makale Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (BAP) bünyesinde Doç. Dr. Emine Uçar İlbuğa yürütücülüğünde gerçekleştirilen 2012.01.0101.001 no.lu “Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Eğitim Amaçlı Medyayı Kullanım Bilinci Araştırma Projesi” sonuç raporundan yararlanılarak yazılmıştır.

UNIVERSITY STUDENTS' MEDIA USAGE HABITS AND EDUCATIONAL MEDIA USAGE CONSCIOUSNESS

ABSTRACT

In this study, which is aimed to reveal the media usage habits of the university students and the use of media for education purposes, the data have been obtained to analyze how students can use media in a more qualified way, become active media producers and develop projects to better utilize new communication technologies. Therefore a survey was carried out in the colleges and faculties of Akdeniz University to determine the usage habits of the students in terms of education, production, self-expression and media entertainment in terms of mass media and the usage level of students and instructors of the Akdeniz University. According to results of the study, habits of watching TV programs by university students, time they spend in social media, books, newspapers and magazines they read, are not different from the nation-wide. Besides the use of social media for education is insufficient both for students and instructors. According to findings, it has been proposed that an effective media literacy education is important for encouraging the students to make the media usage habits more productive and necessary arrangements have to be done in the institutional dimension.

Keywords: Media Literacy, Media Pedagogy, University Students, Media Usage Habits

1. GİRİŞ

Günümüzde yeni jenerasyon öğrencilerin eğitim sürecine dahil olmaları beraberinde yeni fırsatlar ve tehditleri getirmiştir. Nitekim “dijital yerliler” ya da “ağ jenerasyonu” olarak nitelenen bu genç insanlar, teknoloji ile iç içe bir yaşam sürmektedirler. Geleneksel eğitim tarzı ve eğitimcilerin alışkın olmadığı bu süreçte öğrenciler teknoloji kullanma becerileri ve bilgi edinme tercihleri dolayısıyla eğitim ortamının daha verimli ve etkin bir şekilde kullanılması sorunu ön plana çıkmaktadır. Bennett vd. (2008)’ne göre yeni jenerasyondaki bu değişim kaçınılmaz olarak eğitim alanında da bir reform yapma gerekliliğini doğurmaktadır. Aksi takdirde bu durum bünyesinde öğretim elemanları, öğrenciler ve eğitim süreci üçgeninde potansiyel bir krizi barındırmaktadır. Bu nedenle özellikle son yıllarda medyanın bireyler üzerindeki etkilerine yönelik farkındalığın artması ve sosyal medyanın çocuk ve gençlerin hayatının her alanına nüfuz etmesine yönelik gözlemler ve artan akademik çalışmalar medya okuryazarlığı alanına olan ilgiyi de arttırmıştır. Konunun eğitim camiasında da gündeme gelmesiyle medya okuryazarlığı dersi ilköğretim müfredatında da yer alarak öğrencilerin küçük yaştan itibaren medya konusunda bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır. Ancak medya okuryazarlığının kapsamı ilköğretimle sınırlı olmamalıdır. Bugüne kadar ihmal edilen ve aslında bugün de yeterli nitelikte yürütülmeyen bu eğitim çalışmasının kapsamı genişletilmeli; özellikle ülkemizin yakın

gelecekte itici gücü olacak üniversite öğrencilerine, yeni medyayı etkin bir şekilde kullanabilme, medya içeriklerini kontrol etme, doğru anlamlandırabilme, medyayı yalnızca eğlence değil aynı zamanda eğitim amaçlı kullanabilme, medya içerikleri üretebilme yetisini kazandıracak eğitim programları hızla hayata geçirilmelidir. Bu eksikliğin giderilmesine yönelik olarak mevcut durumu saptayabilmek amacıyla üniversite öğrencilerinin medya kullanım alışkanlıklarının ve hem öğrenciler hem de öğretim elemanları tarafından etkin kullanımının analiz edilmesi önem taşımaktadır.

Bu çalışma “Akdeniz Üniversitesi Öğrencilerinin Medya Kullanım Alışkanlıkları ve Eğitim Amaçlı Medyayı Kullanım Bilinci”ni ortaya koyma amacına yönelik olarak yapılmış ve çalışmada üniversite öğrencilerinin yeni medyayı daha nitelikli bir biçimde kullanabilmeleri, pasif izleyici konumundan çıkıp aktif üretici olabilmeleri ve her geçen gün gelişerek kullanıcılara daha fazla imkân sağlayan iletişim ve bilgi teknolojilerinden daha iyi yararlanabilmelerine yönelik projeler geliştirilebilmesi için gerekli veriler elde edilmiştir. Çalışma kapsamında Akdeniz Üniversitesi'ndeki meslek yüksekokulu, yüksekokul ve fakültelerde anket çalışması gerçekleştirilerek, öğrencilerin kitle iletişim araçlarını eğitim, kendini ifade etme, medyayı eğlence, içerik üretme vb. amaçları doğrultusunda kullanma alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılmış, bu konudaki bilinç düzeylerinin ölçülmesi hedeflenmiş, Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının günümüzün gelişen iletişim ortamında interneti eğitim odaklı kullanım düzeyi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Literatürde üniversitede okuyan gençlerin medya araçlarını kullanım alışkanlıkları üzerine yapılmış pek çok çalışma mevcuttur. Örneğin Aksu ve İrgil (2003) Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. sınıf öğrencilerinin interneti kullanma düzeyleri ve internete bakış açılarını değerlendirmişler ve çalışma sonucunda öğrencilerin internetin kullanım amaçları arasında ilk sırayı eğitim ve araştırma almıştır. Bir diğer çalışma ise Yalçınalp ve Aşkar (2003) tarafından yapılmış ve çalışma sonucunda belirli koşullar sağlandığı takdirde öğrencilerin bilgi edinme amaçlı kütüphane ve diğer kaynaklardan ziyade interneti tercih ettikleri bulgulanmıştır.

Bu alanda yapılan en kapsamlı çalışmalardan biri "MYO Öğrencilerinin İnternet Kullanım Amaçlarının İncelenmesine İlişkin Bir Araştırma" başlıklı Okay ve Aydoğan (2010)'ın yaptıkları çalışmadır. Bu çalışmada, Meslek Yüksek Okulu (MYO) öğrencilerinin; interneti bireysel ve eğitimsel açıdan kullanım düzeyleri ve nasıl kullandıklarının belirlenmesi amaçlanmış ve öğrencilerin interneti sosyalleşme amaçlı olarak kullandıkları ortaya konulmuştur. Bir diğer çalışmada (Balcı ve Ayhan, 2007) ise gündelik yaşamın her alanına yansıyan internetin kullanım özellikleri ve kullanıcı alışkanlıkları üzerindeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların internet kullanımında etkili olan altı faktör önem sırasına göre; sosyal kaçış, bilgilenme, boş zamanları

değerlendirme, ekonomik fayda, sosyal etkileşim ve sohbet (chat)/eğlence şeklinde sıralanmıştır.

Bir başka çalışmada, öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyleri ile internet kullanım sıklıkları ve internet kullanım amaçları incelenmiş (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005); öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeyleri arttıkça internet kullanım sıklığının arttığı ve interneti genellikle bilgiye ulaşma amaçlı kullandıkları görülmüştür. Öğretmen adaylarının interneti kullanma alışkanlıklarının ortaya konulduğu bir başka çalışmada (Oral, 2004), öğretmen adaylarının interneti öğretimde, çalışmada, iletişimde ve bilgi paylaşımında kullanımına yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Ayrıca, öğretmen adaylarının interneti, en fazla "araştırma ve ödev yapma" amacıyla kullandığı tespit edilmiştir.

Görüldüğü üzere farklı üniversite öğrencilerinin interneti kullanım alışkanlıklarının ortaya konulması amaçlı yapılan çalışmalarda farklı bulgulara ulaşılmış; bu alışkanlıkların fakülteler ya da cinsiyet bazında farklılıklar gösterildiği tespit edilmiştir. Bugüne kadar Akdeniz Üniversitesi'nde gerek öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyleri, boş zaman geçirme alışkanlıkları ve medya okuryazarlığı bilinç düzeyini ortaya koyan bilimsel araştırmaların sayısı oldukça yetersizdir. Bu çalışmanın nihai hedefi bu eksikliği gidererek eğitimin kalitesini yükseltecek bilimsel çalışmalara katkıda bulunmak ve üniversite öğrencilerinin medya okuryazarlığına ilişkin sorunlar hakkında karar alıcılara gerekli verileri sağlamaktır.

1.1. Kuramsal Çerçeve

1.1.1. Medya Okuryazarlığı Kavramı

Temel olarak okuryazarlık kavramı bir yeterliliğe işaret etmektedir. Medya yeterliği kavramı ise, günümüz insanının bilgiye ulaşması ve bilgi toplumuna katılım olanakları için anahtar bir kavram olmakta, demokratik toplumda reşit bireyler olarak 'medya vatandaşı'nın talep edilmesini ifade etmektedir. Medya yeterliği, didaktik alanda toplumsal, bireysel ve ders süreçleri yönelimli olmak üzere üç farklı perspektiften ele alınmaktadır. Toplumsal yönelimli medya yeterliği, tüm grupların sosyal yapılarından bağımsız olarak, olası medya gelişmeleri üzerine bilgilendirilmesi ve yeni medya sunumlarını bilinçli bir şekilde benimsemeleri için uygun eğitim süreçlerini hazırlamaktır. Bireysel yönelimli medya yeterliğinin ise araçsal, kişisel ve sosyal yeterlik olmak üzere üç ayrı koşulda geliştirilmesi hedeflenir. Temel olarak bireysel yeterlik, gerçekliğin medya gerçekliğinden ayırt edilebilmesi yönünde gereksinim duyulan bir yeterliliğin geliştirilmesini ifade ederken, pedagojik yönelimli medya yeterliği ise medyayı teknik olarak kavrayabilme, toplumsal iletişimi destekleme, taşıma, yönetebilme ve bireyin kendisinin belirlediği şekilde akıllı kullanabilme becerisine vurgu yapar (Uçar

İlbuğa, 2009: 27-71). Dolayısıyla son yıllarda medya okuryazarlığı medya pedagojik çabaların anahtar kavramını oluşturmuştur.

İletişim teknolojilerinin sınırsız bilgiye erişim gibi bir yanılsama yarattığı günümüzde doğru bilgiye ulaşma en büyük sorunlardan biridir. Bu durum medya okuryazarlığının önemini arttırmaktadır. Çünkü günümüz toplumlarında bireylerin kitle iletişim araçlarından bilgi aldığını zannederek bilinçsizce enformasyon alması ve etkilenmesi, önceleri televizyona olmak üzere, günümüzde ise gittikçe daha fazla oranda internete bağımlı hale gelmesi, kurgunun gerçeklik olarak algılanıp olabilirliğine inanılması, iletişim teknolojilerine ve dolayısıyla medya çıktılarında ulaşmada günümüz bireyinin daha fazla olanağa sahip olması öne çıkmaktadır (Aufderheide, 1993: 2; Thomas, 2003). Bu bağlamda Aufderheide (1993) günümüzde en çok bilinen medya okuryazarlığı tanımını yapmış ve medya okuryazarlığını, “çeşitli biçimlerdeki medya mesajlarına ulaşma, analiz etme, değerlendirme ve iletme yeteneği” olarak tanımlamıştır. Farkındalık ve akılcılığı vurgulayan bu tanımdan da anlaşılacağı üzere medya okuryazarlığı, iletişimin kaynaklarını ve teknolojilerini, kullanılan kodları, üretilen mesajları ve bu mesajların seçimi, yorumu ve etkisini anlamakla ilgilidir.

Medya okuryazarlığı, bir kategori değil, devamlı ve aralıksız bir bütün (Potter, 2004: 4; Thoman ve Jolls, 2004); bir ders değil bir yetenek (Considine vd., 2009) ve de hayat boyu devam eden bir süreçtir (Masterman, 2001). Bu nedenle medya okuryazarlığının her yaşta ve her toplumsal kesimde, gündelik bir rutin gibi bireysel yaşantıya adapte edilmesi çok büyük bir gerekliliktir. Masterman (2001) pek çok çocuğun medyaya olan ilgisinin okul çağından önce başladığını ve yaşamlarının sonuna kadar devam ettiğini ifade etmiştir. Bu nedenle medya okuryazarlığının erken yaşlardan itibaren başlayarak hayat boyu geliştirilecek bir beceri olması, verilecek eğitimin de okul öncesinden başlayarak yetişkin eğitime uzanan bir sürece yayılmasını gerekli kılmaktadır.

1.1.2. Medya Okuryazarlığına Kuramsal Yaklaşımlar

Medya pedagojisi, 20. yüzyıl başlarında sinemanın yarattığı olumsuz etkilere bir tepki olarak Almanya’da doğan bir disiplindir. Medya okuryazarlığı ise 60’lı yılların başlarından itibaren eğitim bilimleri alanında kullanılmaya başlamış; ana akım bir disiplinken zaman içerisinde eleştirel bir anlayışa doğru yönelme göstermiştir. Tarihsel gelişim süreci içerisinde medya okuryazarlığı ilk olarak “koruyucu pedagoji çalışmaları” kapsamında ele alınmıştır (Alver, 2011).

60’lı yıllarda Marksizm’in yeniden canlanmasıyla birlikte medya okuryazarlığı çalışmaları Frankfurt Okulu’na dayandırılmaya başlamıştır. Fakat Frankfurt Okulu’nun toplumsal iletişimin belirli ideolojik ve koşullarda gerçekleştiğine yönelik anlayışı, medyanın kitleleri yönlendirerek yönettiği gibi kötümser bir yaklaşımdan yola çıkmakla birlikte, karşı çıkış ve öneri

getirmemekle eleştirilmiştir. 70'li yıllarda ise medya eğitimine eleştirel ve eşitlik açısından yaklaşmıştır. Toplumsal eleştiri çerçevesinde bireylere, medyanın ekonomik, toplumsal ve politik koşullarını anlamaları, kendi üretimlerini gerçekleştirebilme olanağının tanınması önerilmiş, bireysel üretim ile kapitalist medya üretimine karşı bir duruş gösterilmesi istenmiştir. Fakat “devrim pedagojisi” olarak nitelenen bu yaklaşım da 68 yılının özgürlük hareketi içinde fazla iddialı bulunmuş ve uygulanma olanağı bulamamıştır (Alver, 2011).

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, öğretici amaçlarla teknolojiden yararlanılmasını ve eğitim yönelimli medya pedagojisi çalışmalarının öne çıkmasını sağlamıştır. Bu pedagojik yaklaşımda medya okuryazarlığı, ders stratejisine uygun olarak medyanın işlevselleştirilmesini ve öğrenmenin gerçekleştirilmesi için en uygun kullanımını amaçlamıştır. Benzer şekilde 70'li yıllarda kullanılmaya başlanan eylem ve katılım yönelimli medya pedagojisi çalışmalarında da pasif medya tüketicilerine iletişimsel yetkinlik kazandırarak, onları kamusal olayların etkin katılımcıları ve biçimlendiricisine dönüştürmek öngörülmüştür (Alver, 2011). Eleştirel medya okuryazarlığına yönelik farklı yaklaşımların ardından 80'li yıllardan itibaren çağdaş medya pedagojisi bağlamındaki medya okuryazarlığı anlayışı ön plana çıkmıştır.

Medya pedagojisi paralelinde gelişen medya okuryazarlığı ile ilgili literatüre bakıldığında ilk ön plana çıkan 1992 yılındaki Ulusal Medya Okuryazarlığı Öncülük Konferansı'nda medya okuryazarlığının formel bir alana dönüşmesinin başlangıcını oluşturan medya okuryazarlığının bir kavram olarak tanımlanmasıdır. Medya okuryazarlığının çeşitli sosyal, kültürel ve ekonomik çıkarımlar yapabilme özelliği taşıdığı fark edilmesinin ardından (Potter, 2004), Avrupa Komisyonu gibi çeşitli kuruluşlar tarafından medya okuryazarlığını geliştirmek üzere çağrılar yapılmıştır. Yeni medyanın gündelik yaşantı üzerindeki belirleyici gücünün artması ile 1995 yılından itibaren önem kazanan çoklu ortam pedagojisinde ise gerçekliğin sayısal medya teknolojisi aracılığıyla tasarlanması söz konusudur (Alver, 2011).

Türkiye'de medya okuryazarlığı üzerine yapılan çalışmalar ise 2004 yılından itibaren başlamıştır. Şiddeti Önleme Platformu'nun yaptığı toplantıların sonuç raporlarında “ilk ve orta öğretim ders programlarına medya okuryazarlığı dersi konulmasına ve ulusal televizyon kuruluşlarının temsilcilerine ayrımcılığa ve şiddete karşı duyarlılığın arttırılmasına yönelik eğitim verilmesine ilişkin” öneriler sunulmuştur (Şiddeti Önleme Platformu, 2004). “İlköğretim Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı” da 31 Ağustos 2006 tarihinde MEB tarafından kabul edilmiştir (RTÜK, 2007). Seçmeli Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretim Programı'nın hazırlanmasında akademisyenlerden oluşan bir danışma kurulu ve bir komisyon görev almıştır.

Esasen korumacı bir yaklaşımla ele alınan medya okuryazarlığının uzun vadede etkili olması mümkün değildir. Dolayısıyla korumacı yaklaşımdan yetki vermeye doğru bir gelişim ve eleştirel bir yaklaşım benimsenmelidir. Medya okuryazarlığında eleştirel bir yaklaşım medyayı farklı açılardan okuyarak yaşanan çevreye duyarlı olmayı, ülkenin problemlerini bilmeyi ve medyada görülenlerin aklın süzgecinden geçirilerek bilinç kazanmayı sağlamaktadır. Böylece birey televizyon, video, sinema, reklamlar, yazılı basın, internet vb. ortamlardaki mesajlara ulaşarak bunları çözümlenme, değerlendirme ve iletme yeteneği elde etmekte; yazılı, görsel ve işitsel medyaya yönelik eleştirel bakış açısı kazanmaktadır (Kellner ve Share, 2005: 370). Bu sayede toplumsal yaşama daha aktif ve yapıcı bir şekilde katılan birey bilinçli bir medya okuryazarı haline gelmektedir. Etkin bir medya okuryazarlığı temel alındığında öğrencilerden örneğin internetin özelliklerini tanımaları, internette bilgiye erişim, haber okuma, sohbet, e-posta, uzaktan eğitim gibi etkinlikleri uygulamalı olarak gerçekleştirmeleri ve internetin olumlu özelliklerinin yanı sıra olumsuz etki ve özelliklerini tanımaları beklenmektedir. Çocukların ve gençlerin bu ölçütler doğrultusunda yaşam ve eylem alanlarıyla bağlantılı olarak medya kullanımlarının sağlanması hedeflenmektedir. Bunun yanında iletişim araçlarını kullanarak kendi mesajlarını üretmeleri ve onları eleştirel bir bakış açısıyla iletmeleri ön plana çıkmaktadır.

Medya okuryazarlığı temelde medyanın örgütsel yapısı ve çalışma esasları konusunda medya tüketicisinin bilinçlendirilmesini amaçlamaktadır. Medya üretiminin, yayınlanmasının ve tüketilmesinin toplumsal koşulları, medyanın şekillendirilmesine ve kullanımına etki etmektedir. Medyanın örgütlü yapısı ve içinde bulunduğu toplumsal koşulların bilinmesi ve bunların eleştirel olarak değerlendirilebilmesi yetisinin kazandırılması medya okuryazarlığının en temel hedefidir. Dolayısıyla medyanın örgütlü yapısını ve diğer toplumsal kurum ve sistemlerle ilişkisini iyi bir şekilde kavrayan medya kullanıcıları, alımlayıcı olarak kendi konumlarını kavramakta ve eleştirel bir yaklaşım içinde toplumsal koşullarını sorgulamayı öğrenmektedirler. Böylece medyaya eleştirel yaklaşan izleyici kitle iletişiminin ekonomik ve politik koşullarını çözümlenerek kendini medya tarafından yönlendirilmeye karşı koruyabilmektedir (Douglas ve Share, 2005: 371).

Medya okuryazarlığı medya tüketicilerinin medya yetkinliğini ellerinde bulundurmalarını sağlamaktadır. Nitekim yetkinlik bireylerin medyanın biçimlendirdiği gerçekle yaşanan gerçek deneyimler arasındaki farkı görme gücünü arttırmaktadır. Dolayısıyla birey toplumsal eylemde bulunma ve toplumu şekillendirme yeteneğini fark etmektedir. Böylece medya tüketicisi toplumsal çevrenin yorumlanmasında etkin olarak yer almaktadır. Alımlayıcının bu etkin katılımı onun kendi konumunun farkında olmasını ve buna bağlı gereksinimlerini etkili bir şekilde koymasını ve kamusal iletişime katılmasını sağlamaktadır. Sonuç olarak alımlayıcı edilgen

ve pasif tüketici konumundan kurtulup, etkin ve eleştirel bir konuma gelmektedir. Zira medya okuryazarlığı, iletişim ve medya teknolojilerinin bireysel ve toplumsal yarar sağlamada işlevsel hale getirilmesini önermektedir. Medyanın alımlayıcıyı kendi amaçları doğrultusunda araçsallaştırarak işlevselleştirmesinin karşısında medya okuryazarlığı, alımlayıcının medyayı araçsallaştırmasını ve işlevsel olarak kullanmasını önermekte, medya tüketicisini medya üreticisine dönüştürmeyi hedeflemektedir (Hobbs ve Frost, 2003: 337).

Çalışma kapsamında temel alınan tek bir pedagojik yaklaşım ve medya okuryazarlığı değil, eylem ve katılım yönelimli etkin bir çoklu ortam pedagojisidir; çünkü interdisipliner bir alan olan medya pedagojisinde farklı anlayışların bir kombinasyonu daha aktif bir medya tüketicisi anlayışına giden yolu açacaktır.

2. ARAŞTIRMA

2.1. Araştırma Soruları ve Yöntem

Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin medya kullanım alışkanlıklarını ve öğrenciler ve öğretim elemanlarının interneti eğitim amaçlı nasıl kullandıklarının ortaya konulmasına yönelik olarak belirlenen bu çalışmada tekil tarama modeli uygulanmış ve aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

Araştırma Sorusu 1: Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin geleneksel medyayı kullanma alışkanlıkları nasıldır?

Araştırma Sorusu 2: Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin interneti kullanma alışkanlıkları nasıldır?

Araştırma Sorusu 3: Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin geleneksel ve yeni medya kullanımı arasındaki farklılıklar nelerdir?

Araştırma Sorusu 4: Akdeniz Üniversitesi öğrencileri interneti eğitim amaçlı etkin olarak kullanmaktalar mı?

Araştırma Sorusu 5: Akdeniz Üniversitesi öğretim elemanları interneti eğitim amaçlı etkin olarak kullanmaktalar mı?

Çalışma kapsamında uygulanan saha çalışmasında, öğrencilerden kontrollü ve nitelikli bir biçimde veri toplayabilmek amacıyla açık uçlu ve çoktan seçmeli soruların bir arada olduğu bir anket yürütülmüştür. Anket sorularında² katılımcıyı yönlendirici seçeneklerden çok katılımcının bilgisini ölçen sorulara yer verilmiştir. Örneğin öğrencilere düzenli olarak takip edilen televizyon programının ismi, bilgi edinme amaçlı kullanılan internet sitelerinin isimleri, akademik araştırmalar için kullanılan veri tabanlarının isimlerini yazmaları istenmiş ve böylece öğrencilerin bilgileri ölçülerek

² Bkz. Akdeniz Üniversitesi 2016 Yılı İdari Faaliyet Raporu <http://www.akdeniz.edu.tr/dosya/2016RAPOR.pdf>

değerlendirmelerde bulunulmuştur. Öğrencilerin TV, Radyo, Gazete, Dergi, İnternet kullanım alışkanlıklarını ölçmek amacıyla, düzenli olarak takip ettikleri kanal, yayın vb. ortalama ne kadar süre ayırdıklarını belirtmeleri istenilmiş, böylelikle hem medya tüketimi hem de geleneksel ve yeni medya kullanımı arasındaki farklılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Ankette; sayısal, açık uçlu, Likert ve çoktan seçmeli sorular olmak üzere toplam 24 soru yer almıştır. Anket sorularında hem çoktan seçmeli hem de açık uçlu soruların sorulması, bulguların analizinin uzun sürmesine yol açmış ancak anketin güvenilirliğini artırmıştır. Böylece ankete katılan öğrencilerin anket formunu baştan savma, eksik veya yanlış doldurmalarının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Bu tür anket çalışmalarında katılımcılar genellikle, örneğin, “kişisel bir web bloğunuz var mı?” sorusuna “evet” seçeneğini işaretleyip geçerken, ankette isim yazma zorunluluğunun olması, araştırmacıya verilen cevabın doğruluğunun testi için imkân sağlamıştır. Bu da verilerin güvenilirliğini artırmıştır.

Toplamda 2.446 öğrenci ile anket yapılmış, tutarsız verilerin yer aldığı anketler elenerek 2.113 anket değerlendirmeye alınmıştır. Veriler SPSS v.20 ve Microsoft Office Excel programları aracılığıyla değerlendirilmiştir.

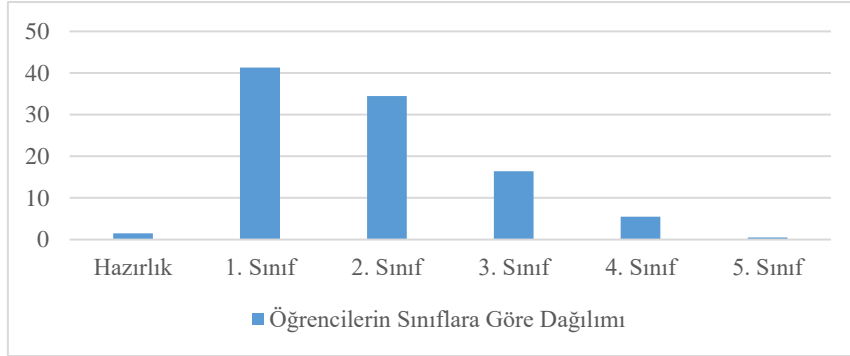
2.1.1. Örneklem ve Çalışmanın Güvenilirlik Derecesi

Çalışmanın evrenini Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Evrenin sağlıklı bir biçimde temsil edilmesi için hemen hemen tüm birimlerde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Ancak dağınıklık ve devamlılık açısından sorun teşkil etmesi nedeniyle lisansüstü öğrenciler çalışmaya dâhil edilmemiş, evrenin çok önemli bir kısmını oluşturan önlisans ve lisans düzeyindeki öğrenciler çalışmanın odak noktasını oluşturmuştur. Örneklemenin seçilmesinde, evrendeki alt grupların evrendeki ağırlıkları oranında örneklemde temsil edilmesini amaçlayan ve alt evrenlerden birim seçme işleminin rasgele yapıldığı tabakalı örneklem yöntemi kullanılmıştır. Akdeniz Üniversitesi'nde 2016-2017 eğitim öğretim döneminde; meslek yüksekokulları, yüksekokulları ve fakültelerde öğrenim görmekte olan toplam **62.938** kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Çalışmada analiz edilen geçerli anket sayısı **2.113'tür**. Buna göre çalışmanın örneklem büyüklüğüne göre güven yüzdesi %99, güven aralığı ise 2,759'dur. Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenim gördüğü akademik birimlere göre dağılımı Tablo 1'deki gibidir:

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Okullara Göre Öğrencilerin Dağılımı

Fakülte/Yüksekokul	Sayı	Oran (%)
Edebiyat Fakültesi	188	8,90
İletişim Fakültesi	160	7,57
Tıp Fakültesi	153	7,24
Ziraat Fakültesi	144	6,81
Fen Fakültesi	129	6,11
Teknik Bilimler MYO	122	5,77
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	113	5,35
Mühendislik Fakültesi	108	5,11
Eğitim Fakültesi	98	4,64
Turizm Fakültesi	97	4,59
Hemşirelik Fakültesi	95	4,50
Serik Gülsün Süleyman Süral MYO	94	4,45
Sosyal Bilimler MYO	82	3,88
Hukuk Fakültesi	81	3,83
Kumluca MYO	68	3,22
Korkuteli MYO	55	2,60
Elmalı MYO	45	2,13
Manavgat MYO	45	2,13
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu	35	1,66
Diş Hekimliği Fakültesi	33	1,56
Güzel Sanatlar Fakültesi	32	1,51
Ayşe Sak Uygulamalı Bilimler YO	29	1,37
İlahiyat Fakültesi	27	1,28
Adalet MYO	27	1,28
Sağlık Hizmetleri MYO	19	0,90
Antalya Sağlık YO	17	0,80
Yabancı Diller YO	9	0,43
Su Ürünleri Fakültesi	7	0,33

Çalışmaya katılan öğrencilerin öğrenim görmekte oldukları sınıflara göre dağılımları ise şöyledir:

Şekil 1. Çalışmaya Katılan Öğrencilerin Sınıflara Göre Dağılımı

2.1.2. Demografik Bilgiler

Çalışmaya katılan öğrencilerin demografik bilgileri cinsiyet, yaş ve gelir parametreleriyle ölçülmüştür. Buna göre çalışmaya katılan öğrencilerin **%50,1'i** kadın; **%49,9'u** erkektir. Bu anlamda çalışmaya cinsiyet değişkeni bağlamında eşit düzeyde katılım sağlanmıştır. Akdeniz Üniversitesi'ndeki kayıtlı öğrencilerin (önlisans ve lisans) **%60,8'i** erkek, **%39,2'si** kadındır. Ancak kadın öğrencilerin erkeklere göre okula daha aktif devamlılık sağladığı gözlenmiştir. Bu anlamda fiili temsil bakımından anketteki dağılımın gerçeğe daha yakın olduğu anlaşılmaktadır. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması **20,5**'tir.

Öğrencilerin gelir düzeyi bilgisini daha net bir biçimde ortaya koyabilmek adına gelir bilgisi aralıklı ölçüm yerine açık uçlu soruyla sorulmuştur. Öğrencilerin **%14,2'si** bu soruyu yanıtlamamıştır. Diğer öğrencilerin verdiği cevaplara göre öğrencilerin aylık geliri ortalama **586.70 TL**'dir.

2.2. Bulgular

Katılımcılara ankette sorulan sorulardan elde edilen bulgular sırasıyla televizyon izleme, radyo dinleme, kitap okuma, gazete okuma, dergi okuma alışkanlıkları, bilgisayar oyunları, internet kullanım alışkanlıkları başlıkları altında sunulmaktadır.

2.2.1. Televizyon İzleme Alışkanlıkları

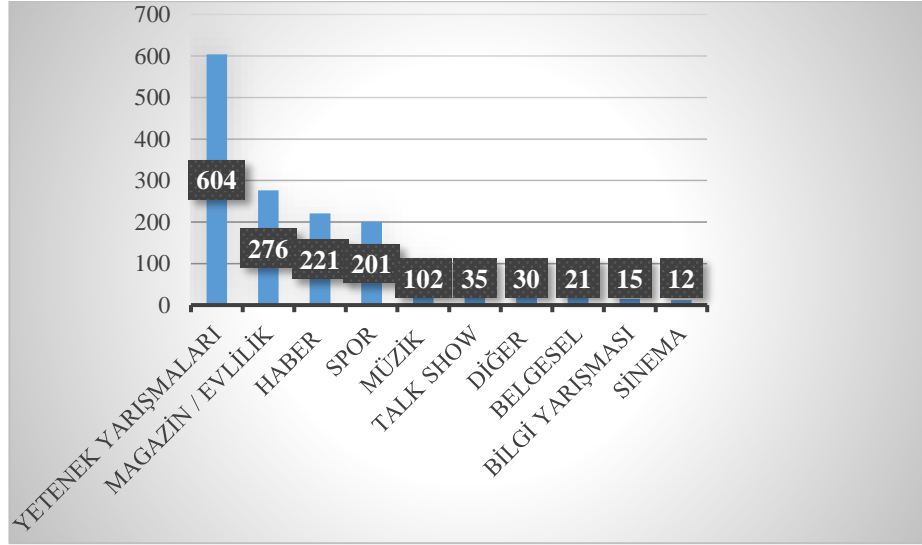
2.2.1.1. Televizyon Dizisi İzleme Alışkanlığı

Öğrencilere düzenli olarak dizi izleyip izlemedikleri, izliyorlarsa bu dizileri televizyondan mı yoksa internetten mi izledikleri sorulmuş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Düzenli olarak televizyon dizisi izleyen öğrencilerin oranı **%73,9'dur**. Bu öğrencilerin **%72,8'i** dizileri televizyondan **%27,2'si** ise internetten takip etmektedir. Öğrencilerin internet erişimi yaygın

olmasına rağmen ve internette birçok dizinin bölümlerinin git gide daha fazla oranda yayınlanmasına rağmen sevdiği diziyi yayınlandığı haftalık saatle eşzamanlı olarak izleyebilmek amacıyla öğrencilerin televizyon dizilerini televizyonda izledikleri anlaşılmaktadır. Televizyonda yayınlanan dizilerin tekrar bölümleriyle birlikte ortalama 2,5-3 saat civarında sürdürdüğü dikkate alındığında öğrencilerin yaklaşık %70'inin özellikle hafta içi en az bir gününü televizyon başında geçirdiği anlaşılmaktadır.

2.2.1.2. Diğer TV Programlarını İzleme Alışkanlığı

Öğrencilere televizyon dizilerinin haricinde izledikleri programları yazmaları ve bu programlar için günde ortalama izleme sürelerini belirtmeleri istenmiştir. Verilen cevapların analizi safhasında programlar türlerine ayrılmıştır. Buna göre program türlerinin dağılımı Şekil 2.'deki gibidir:

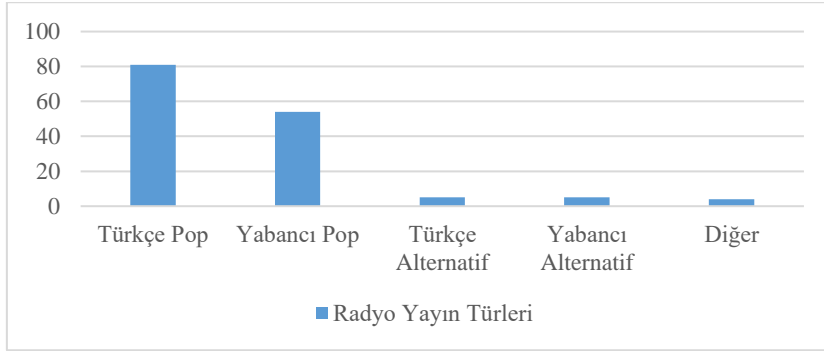

Şekil 2. TV Program Türlerinin Dağılımı

Görüldüğü gibi bu soruya yanıt veren katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu televizyonda yetenek yarışmalarını takip etmekte, ikinci sırayı ise magazin veya evlilik programları almaktadır. Genel olarak bakıldığında öğrencilerin televizyon izleme alışkanlıklarının ülke genelindeki 'rating' raporlarından farklı olmadığı gözlenmektedir. Öğrencilere izlemiş oldukları bu programları yaklaşık kaç saat süreyle izledikleri sorulmuş ve verilen bilgilere göre ortalama **2,76** saat izledikleri bulgulanmıştır.

2.2.2. Radyo Dinleme Alışkanlığı

Öğrencilere radyoda dinledikleri programların isimlerini ve bu programları günde ortalama kaç saat dinledikleri sorulmuş; katılımcıların yalnızca %16,8'i bu soruya yanıt vermiş ve elde edilen yanıtlara göre bu öğrencilerin ortalama **1,67 saat** radyo dinlediği anlaşılmıştır. Öğrencilerden düzenli olarak takip ettikleri radyo programı veya kanallarını belirtmeleri istenmiş, verilen cevaplar türlere göre kodlanmış ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

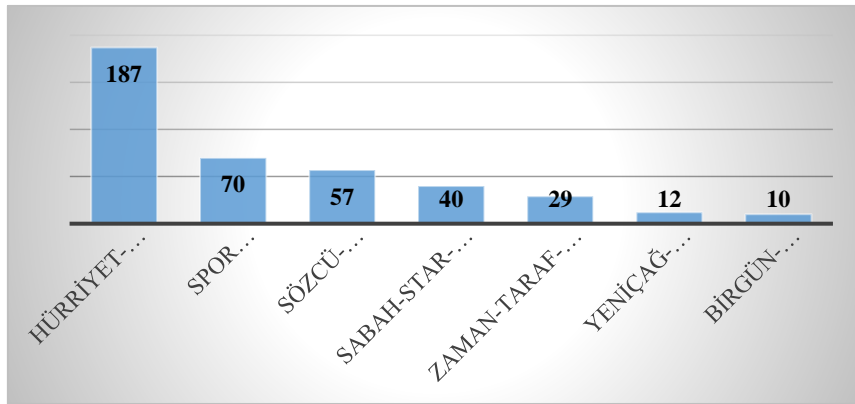

Şekil 3. Radyo Yayın Türleri

Görüldüğü gibi öğrenciler ağırlıklı olarak Türkçe pop yayın yapan, ikincil olarak da yabancı pop müzik yayını yapan radyoları tercih etmektedirler.

2.2.3. Gazete Okuma Alışkanlıkları

Öğrencilere düzenli olarak takip ettikleri gazeteleri yazmalarını istenmiş; çalışmaya katılan öğrencilerin yalnızca %15,3'ü bir gazete ismi yazmıştır. Verilen yanıtların dağılımını Grafik 4.'de sunulmaktadır.

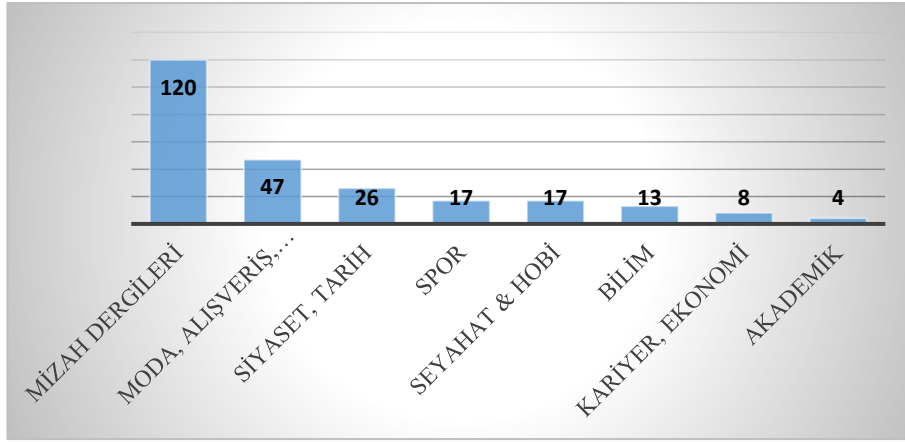

Şekil 4. En Çok Okunan Gazete Grupları

Görüldüğü gibi üniversite öğrencileri öncelikli olarak ana akım gazeteleri (Hürriyet, Milliyet, Posta) tercih etmekte, ikincil olarak da Fanatik, Fotospor vb. spor gazetelerini takip etmektedirler.

2.2.4. Dergi Okuma Alışkanlıkları

Öğrencilere düzenli olarak takip ettikleri dergilerin isimlerini yazmaları istenmiş, katılımcıların yalnızca %11,9'u isim belirtmiştir. Belirtilen dergi isimleri türlere ayrıldığında Grafik 5.'deki bulgular elde edilmiştir.

Şekil 5. Düzenli Olarak Okunan Dergi Türleri

Şekil 5.'de de görüldüğü gibi düzenli olarak dergi okuyan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu, mizah dergilerini (sırasıyla Leman, Penguen ve Uykusuz olarak belirtilmiştir) takip etmektedir.

2.2.5. Bilgisayar Oyunları

Öğrencilere bilgisayar oyunları oynuyorlarsa internet üzerinden mi yoksa bilgisayara mı yükleyerek oynadıkları, oyunların ismi, oyun konsollarını (PlayStation, Nintendo, Xbox vb.) günde ortalama kaç saat kullandıkları sorulmuş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

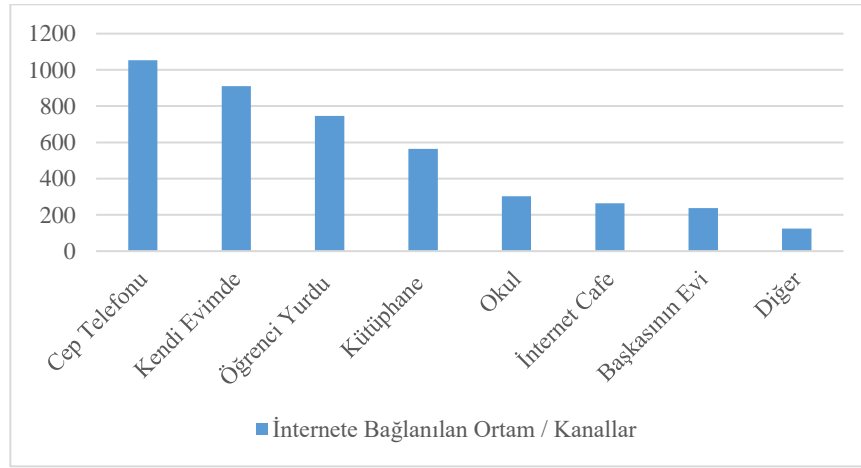
Tablo 2. Bilgisayar Oyunu Oynama Alışkanlıkları ve Ortalama Oyun Saatleri

Oyun Adı	Oynama Sıklığı (günlük / saat)
Play Station / PSP	2,53
Bilgisayara Yüklenen Oyunlar	1,69
İnternet Üzerinden Oynanan Oyunlar	1,68
X-Box 360	1,50
Nintendo Wii	-
Diğer	-

Tablo 2.deki verilere göre oyun konsollarının daha çok rağbet gördüğü anlaşılmaktadır. Ancak gözlemlere göre oyunlarda harcanan zamanın mevcut tablodan daha yüksek olduğu ancak öğrencilerin bunu beyan etmediği düşünülebilir. Ayrıca, internet üzerinden oynanan oyunların arasında tavlâ, okey, batak vb. oyunların başta geldiği dikkat çekmektedir.

2.2.6. İnternet Kullanım Alışkanlıkları

Öğrencilerin internet kullanım alışkanlıklarını ölçmek amacıyla öncelikle kendilerine ait bir bilgisayarı olup olmadığı ve internete bağlantı yöntemleri sorgulanmış ve %67'sinin kendisine ait bir bilgisayara sahip olduğu anlaşılmıştır. Öğrencilerin internete bağlandıkları ortamlarla ilgili verdikleri bilgilerin dökümü ise Şekil 6.'da sunulmaktadır.

Şekil 6. İnternete Bağlanılan Ortam

Ankete katılan öğrencilerin internete bağlanma amaçlı en fazla kullandıkları ortam cep telefonlarıdır. Bunu sırasıyla kendi evleri, öğrenci yurtları ve kütüphane izlemektedir.

2.2.6.1. İnterneti Eğitim Amaçlı Kullanım

İnternetin eğitim amaçlı kullanımını ölçmek amacıyla öğrencilere; ödev ve araştırma yaparken kullandıkları, okulla ilgili faaliyetler için dahil oldukları e-posta grubu ve forumları, kullandıkları online kitap ve elektronik veri tabanlarını ve eğitimle ilgili kullandıkları diğer internet sayfalarını yazmaları istenmiş; verilen cevaplar kodlanarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 3. Eğitim Amaçlı Yararlanılan Portalları Kullanım Frekansları

	1. Sıklıkla		2. Sıklıkla		3. Sıklıkla		Diğer	
	Sitenin Türü	f	Sitenin Türü	f	Sitenin Türü	f	Diğer	f
Ödev ve dersle ilgili araştırma yapma	Ödev, Sınava Hazırlanma Forumları ve Vikiler	259	Arama Motorları (Google, Yandex vb.)	218	Akademik Makale Siteleri ve Kamu Kuruluşlarının Sayfaları (Tez, Academia vb.)	19	Diğer siteler	105
Bölümümle ilgili e-posta gruplarına ve forumlara katılma	E-posta grubu (msn, gmail vb.)	27	Sosyal Ağlar (facebook, linkedin vb.)	23	Mesleki forum sayfaları (turkceciyiz.com, inaatmuhendisleri.com vb.)	12	Diğer	17
Online kitap, dergi, veritabanı takibi	Veritabanları (webofscience, sciencedirect.com vb.)	12	Elektronik sözlükler (wikipedia vb.)	7	Diğer	3	-	-
Diğer	-	-	-	-	-	-	-	-

Öğrencilerin yaklaşık %26'sı bu soruda sorulan tablolara herhangi bir isim yazmıştır. Bu öğrencilerin de büyük bir çoğunluğunun yalnızca arama motorlarının ismini yazabildiği görülmektedir. Dolayısıyla öğrencilerin çok azının interneti bilgi paylaşımı ve araştırma için etkin bir biçimde kullandığı görülmektedir. Kullananların da büyük bir çoğunluğunun yalnızca ödev ve dersle ilgili araştırma yapmak için kullandığı; düzenli olarak kullananların sayısının ise son derece az olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.6.1.1. Bir Haberleşme ve Bilgi Paylaşımı Aracı Olarak İnternet

Öğrencilere dersle ilgili duyuru ve bilgi paylaşımları için kullanılan bir sosyal medya hesabının olup olmadığı, varsa isimlerini yazmaları istenmiş ve %87,4'ü geçerli bir isim belirterek haberleşme amaçlı kullanılan bir sosyal medya hesabının olduğunu belirtmiştir. Öğrencilere, öğretim elemanlarının bu grupları verimli bir biçimde kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda ise aşağıdaki yanıtlar elde edilmiştir.

Tablo 4. Öğretim Elemanlarının Sosyal Medya Gruplarını Verimli Kullanmaları

Verimli Kullanma	Frekans	Yüzde
Evet	617	29,2
Hayır	690	32,7
Fikrim Yok	806	38,1
Toplam	2.113	100,0

Tablodan anlaşılacağı üzere öğretim elemanlarının sosyal medyadaki haberleşme gruplarını yeterince verimli kullanmaları konusunda öğrenciler tarafından genel olarak olumsuz bir kanaat vardır. Öğrencilerin bu konuda net bir fikir beyan edememeleri ise aslında kendilerinin de bu tür haberleşme gruplarının etkisi hakkında net bir fikirleri olmadığına işaret etmektedir. Nitekim öğrencilere sorulan “öğrencilerin bu grupları verimli bir biçimde kullandıklarını düşünüyor musunuz?” sorusuna verilen yanıtlar da bu bulguyu desteklemektedir:

Tablo 5. Öğrencilerin Sosyal Medya Gruplarını Verimli Kullanmaları

Verimli Kullanma	Frekans	Yüzde
Evet	685	32,4
Hayır	719	34,0
Fikrim Yok	709	33,6
Toplam	2.113	100,0

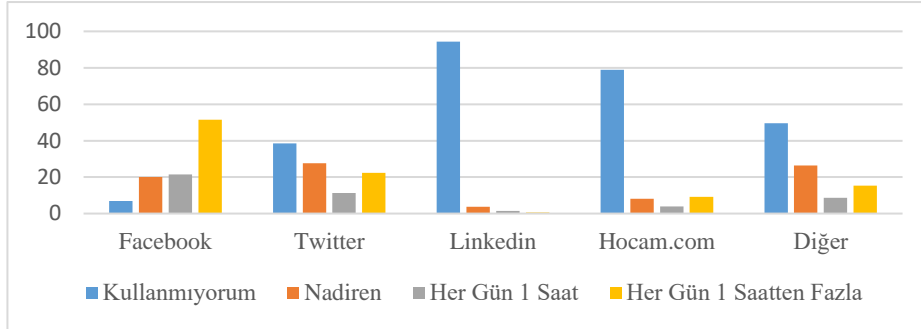
Bu soruya verilen yanıtların sayısal dağılımı da öğretim elemanlarına ilişkin sorudan elde edilen yanıtların bir benzeridir. Dolayısıyla sosyal medyadaki haberleşme ağlarının eğitim amaçlı kullanımında hem öğrenci hem de öğretim elemanı tarafında bir yetersizlik olduğuna ilişkin genel bir kana bulunmamaktadır.

2.2.6.1.2. İnternette İçerik Üretme

Öğrencilere, aktif olarak kullandığımız, “size ait olan bir web sayfası ya da blog vb. var mı varsa ismini yazınız” sorusuna 272 kişi evet yanıtını vermiş ancak yalnızca yedi kişinin kendilerine ait bloglarının olduğu görülmüştür. Bu durum anketin güvenilirliğini ortaya koymakla birlikte öğrencilerin internette aktif olma, internet dünyasına içerik üretme gibi konularda ne kadar zayıf kaldığının bir göstergesidir.

2.2.6.2. Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıkları

Öğrencilerin sosyal medyada harcadıkları sürenin tespit edilmesi amacıyla sorulan “sosyal medya hesaplarını kullanım sıklığınızı belirtiniz” sorusuna alınan yanıtlar aşağıda sunulmaktadır.

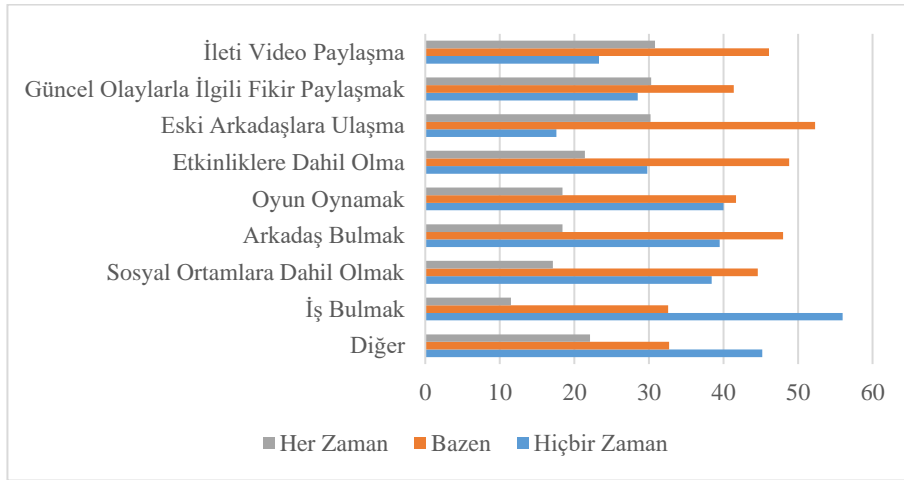

Şekil 7. Sosyal Ağların Kullanım Sıklığı (%)

Elde edilen yanıtların dağılımı, diğer bulgularla paralellik arz etmektedir. Öğrenciler sosyal ağları daha çok eğlence amaçlı kullanırken; iş ilanlarının sıklıkla paylaşıldığı, kariyer çalışmalarına ve iş dünyasına yönelik paylaşımların daha yoğun olduğu “LinkedIn” ya da üniversite yaşamına ilişkin bilgi paylaşımının daha sık yer aldığı “hocam.com” gibi siteler daha az rağbet görmektedir. Yine ülke gündemine ilişkin tartışmaların sıklıkla yer aldığı, neredeyse siyasi ve ideolojik propagandanın en yoğun olarak yapıldığı mecraların başında gelen “Twitter” da “Facebook” kadar olmasa da ikinci sırada rağbet gören sosyal ağ olarak dikkat çekmektedir.

2.2.6.2.1. Sosyal Medyanın Kullanım Amacı

Öğrencilere önceki sorunun bulgularını pekiştirme ve detaylandırma amacıyla “sosyal medyayı hangi amaçlarla kullanıyorsunuz” sorusu çeşitli önermelerle sorulmuş ve 3’lü Likert ölçeğine göre (hiçbir zaman, bazen, her zaman) cevaplandırmaları istenmiştir. Yanıtlar Şekil 8.’de sunulmaktadır.

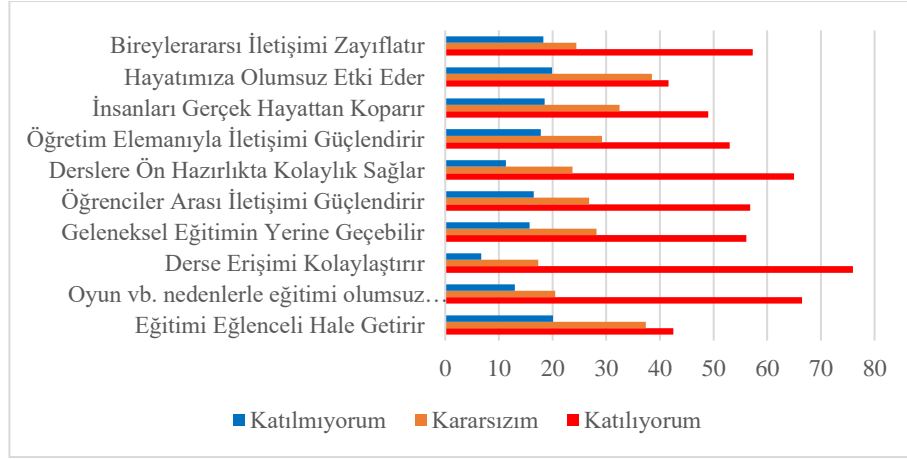

Şekil 8. Sosyal Ağların Kullanım Amacı

Alınan yanıtlara göre öğrenciler için genellikle içerik paylaşma, sosyalleşme, etkinliklere katılma ve oyun oynama gibi amaçların öncelikli olduğu görülmektedir.

2.2.6.3. Öğrencilerin İnternetle İlgili Kanaatleri

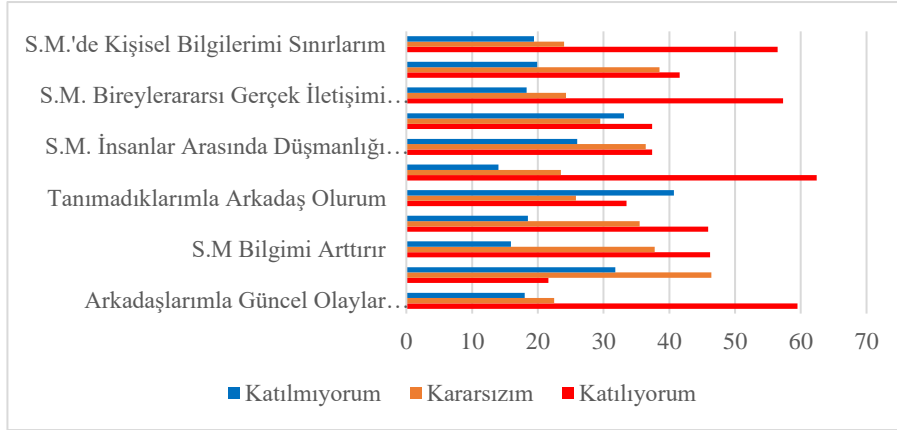
Öğrencilerin internet kullanım amaçlarının kanaat ve tutum üzerinden ölçülmesi amacıyla internetle ilgili ifadeler sorulmuş ve buna katılım düzeyleri sorgulanmıştır. Bulgular aşağıda sunulmaktadır:

Şekil 9. İnternetle İlgili Kanaatler

Alınan yanıtlara göre öğrenciler; interneti derse erişimi kolaylaştırma ve ön hazırlıkta kolaylık sağlama konusunda olumlu olarak görürken; bireylerarası iletişimi zayıflatması, oyun vb. aktivitelere harcanan zaman ve eğitimi olumsuz etkilemesi gibi özellikleri de olumsuz olarak değerlendirmektedirler.

Öğrencilere bunun yanında sosyal medya ile ilişkilerinin ölçülmesi amacıyla sosyal medya ile ilgili ifadeler yöneltilmiş ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Şekil 10. Sosyal Medya İle İlgili Kanaatler

Öğrencilerin büyük bir kısmı sosyal medyada güvenlik nedeniyle kişisel bilgilerini sınırlamakta, bireylerarası gerçek iletişimi zayıflattığına inanmakta, büyük bir çoğunluğu sosyal medyada fikirlerini paylaşmaya çekinmekte, paylaşılan iletilerin de gerçekliğinden şüphe etmekte ancak buna rağmen yine de sosyal medyada uzun bir süre zaman geçirmektedirler.

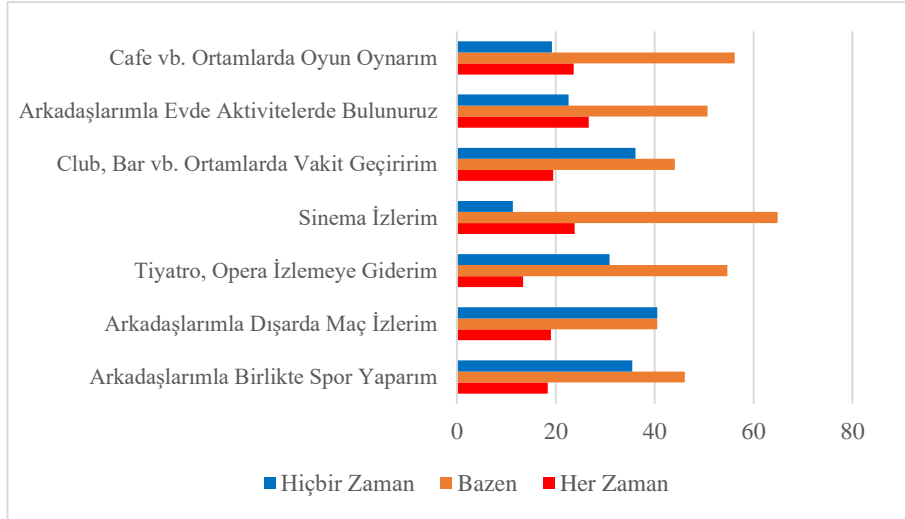
2.2.7. Öğrencilerin Sosyal Hayatına İlişkin Analizler

2.2.7.1. Öğrenci Topluluklarına Katılım ve Aktiflik

Öğrencilerin medya kullanımlarının yanı sıra okuldaki aktifliğinin de sorgulanması amaçlanmış ve öğrencilerden üye oldukları toplulukların isimlerini yazmaları, bu topluluklarda aktif bir görevleri olup olmadığını belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin yalnızca % 10,5'i bu soruyu yanıtlamış, her toplantıya katıldığını belirten öğrenci sayısı da yalnızca 70 öğrenci (%3,3) olmuştur. 104 öğrenci (%4,9) üye olduğu topluluğun toplantılarına ara sıra katıldığını belirtirken 45 öğrenci aktif bir görevi olmadığını belirtmiştir.

2.2.7.2. Okul Dışı Sosyal Aktiviteler

Öğrencilere okul dışında gerçekleştirdiği sosyal aktiviteler hakkında çeşitli önermeler yöneltilmiş, bunlara katılım düzeyi sorgulanmış ve aşağıdaki bulgular elde edilmiştir.

Şekil 11. Sosyal Aktivite Türleri

3. SONUÇ

Akdeniz Üniversitesi ölçeğinde üniversite öğrencilerinin medya kullanım alışkanlıklarının sorgulanarak; üniversite gençliğinin sosyal profilinin ortaya konulması, öğrencilerin medya karşısındaki konumu, medyanın eğitimin daha nitelikli hale gelmesi için sunabileceği olanakların verimli bir biçimde kullanılıp kullanılmadığı, öğrencilerin medyada içerik üretme konusundaki aktifliği, internet ve geleneksel medya araçlarını pasif izleme konumunda harcadıkları süre, bunların yanı sıra üniversite yaşamındaki aktiflikleri, sorumluluk alma ve üretme konusundaki profilin ortaya konulması amaçlanmış ve üniversite gençliğinin ülkenin geleceğinde söz sahibi olma, kalkınma yolunda itici güç olabilmesi gerekli donanıma sahip olabilmeleri için izlenmesi gereken politikalara ilişkin gerekli bilimsel veriler toplanmıştır. Bu anlamda ankette elde edilen bulgular aşağıda detayları sunulan birçok alanda iyileştirme ve yönlendirme çalışmalarının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

“Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin geleneksel medyayı kullanma alışkanlıkları nasıldır?” şeklinde kurgulanan Araştırma Sorusu 1 doğrultusunda çalışmanın ortaya koyduğu en önemli bulgu; üniversite öğrencilerinin izledikleri televizyon program türlerinin, sosyal medyada geçirdikleri vaktin, kitap, gazete ve dergi okuma alışkanlıklarının, internette geçirdikleri zamanın niteliğinin maalesef ülke genelinden farklı olmadığıdır. Zira, üniversite öğrencilerinin ülkenin geleceğini belirleyici beyin gücü olduğu, ülkenin kalkınmasında itici güç olması beklenir. Ancak öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu televizyonda eğitici öğretici ya da bilgi birikimini artırıcı içerikleri takip etmek yerine günlük ortalama üç saat süren televizyon

dizilerini veya yetenek/yarışma programlarını (bilgi yarışmaları hariç) düzenli olarak takip ettiği anlaşılmaktadır. Günde en az üç saatini televizyona, yine yaklaşık üç saatini sosyal medyada eğlence amaçlı kullanan bir üniversite gençliğinin ülkenin geleceğinde ne denli rol üstleneceği tartışmalıdır.

Akdeniz Üniversitesi öğrencilerinin interneti kullanma alışkanlıklarının nasıl olduğunu belirlemeye yönelik olarak sorulan Araştırma Sorusu 2, internetin öğrenciler için genellikle içerik paylaşma, sosyalleşme, etkinliklere katılma ve oyun oynama gibi amaçların öncelikli olduğu şeklinde yanıtlanmıştır. Araştırma Sorusu 3 olan “Akdeniz Üniversitesi öğrencileri interneti eğitim amaçlı etkin olarak kullanmaktalar mı?” sorusu doğrultusunda çalışmanın sonuçları içerisinde öne çıkan bir başka nokta ise; internetin özellikle zaman ve mekân kısıtlarını ortadan kaldıran, eğitimi pekiştiren, kolaylaştıran ve eğlenceli hale getiren yönlerinin ne öğretim elemanları tarafından ne de öğrenciler tarafından verimli bir biçimde kullanılmıyor olmasıdır. Öğrencilerin çok büyük bir çoğunluğu interneti eğlence amacı dışında nasıl kullanacağı hakkında bir fikir sahibi bile değildir. Öğrencilerin yaklaşık yalnızca binde üçünün internetteki veritabanlarını, bilimsel makale paylaşım siteleri, vikiler vb.yi kullandığını beyan etmesi sorunun boyutunu ortaya koymaktadır. Bu konuda ilgili birimlerin ve öğretim elemanlarının öğrencileri bu tür sitelerde araştırma yapmaya teşvik etmeleri bilgi birikiminin öğrenciler arasında yayılmasını ve medyanın etkin kullanımını arttıracaktır. Öğrencilerin yaklaşık %12’sinin ödev vb. çalışmalar için internetteki ödev hazırlama sitelerini takip ediyor olması buna bir örnektir. Derslerde uygulama çalışmalarına ne kadar çok yer verilirse öğrencilerin interneti eğitim amaçlı kullanma oranları yükselecektir. Ayrıca öğrencilerin ancak onda bir gibi bir oranla ödev hazırlama sitelerini takip ettiklerini beyan etmesi, bu sitelerin de hazır yapılmış ödevlerin bilgisayara indirilmesi gibi tamamen intihal içerikli ya da en azından ezberci ve kolaycı bir yöntem olması da meselenin bir başka boyutudur. Öğrencilerin özgün çalışmalara yönlendirilmesi son derece önem taşımaktadır.

Son olarak öğretim elemanlarının interneti eğitim amaçlı etkin olarak kullanıp kullanmadıklarına yönelik olarak sorulan Araştırma Sorusu 4 ise öğretim elemanlarının etkili ve verimli bir biçimde internetten ve yeni iletişim teknolojilerinden yararlanamadıklarını ortaya koymuştur. Oysa etkin bir medya okuryazarlığının içeriğine ve dijital yerliler olarak internet ile son derece içli dışlı olan öğrencilerin algı biçimlerine hâkim olan öğretim elemanları kısa ve uzun vadede internetin eğitim amaçlı kullanımının her iki taraflı kazanımının yüksek olduğu bir durum olduğu görülecektir.

Çalışmada medya kullanımının yanı sıra öğrencilerin sosyal yaşamda inisiyatif alma ve aktiflik düzeyi ölçülerek medyanın öğrencilerdeki sosyalleşme güdülerinin tatmininde bir boşluğu giderip gidermediği, öğrencilerin medyaya bağımlılıklarında sosyal yaşamdaki aktivite düzeyinin azlığının etkisi anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla öğrencilere,

üniversitedeki öğrenci topluluklarına üye olup olmadıkları, üye iseler hangi topluluklara üye oldukları, bu topluluklarda aktif bir görevi olup olmadıkları sorulmuştur. Bu soruya gelen yanıtlarda da olumsuz bir durum söz konusudur. Öğrencilerin yalnızca %10,5'i bir topluluğa üye olduğunu belirtmiş, toplulukta aktif bir görevi olup her toplantıya katıldığını ifade eden öğrenci oranı da %3'te kalmıştır. Bu bulgular çalışmanın önceki bölümlerinde medyanın pasif olarak tüketilmesi, medya içeriklerine uzun süre maruz kalınması ve “medya yeterliği” çerçevesinde ortaya çıkan olumsuz tabloyla ilintilidir. Sosyal hayatta sorumluluk almadaki düzeyin düşüklüğü, öğrencilerin medyaya daha da bağımlı ve daha da pasif tüketiciler haline gelmelerinde etkili olmaktadır. Bilindiği gibi üniversite öğrencilerinin sosyal ortamdaki başarısı iş dünyasındaki başarısına da yansıtacak bu da sağlıklı ve mutlu bireylerden oluşan bir toplum yapısını inşa edecektir. Ülkenin geleceğinde söz sahibi olacak olan üniversite öğrencilerinin ders dışında öğrencilerin sorumluluk alan ve bunu yerine getiren bireyler olması, ülkenin geleceği açısından önemlidir.

Sonuç olarak üniversite öğrencilerinin yükseköğretimde daha verimli olabilmeleri, eğitim sürecinde ve sonrasında daha başarılı olup üretken ve çevresine yararlı bireyler olabilmesi için aşağıdaki konularda iyileştirmeler yapılması önem taşımaktadır;

- Üniversitede Yaşam Kültürü dersi her bölümün müfredatında zorunlu ders olarak okutulmalı; bu derste öğrenci işlemleri, öğrencilerin sorumluluk ve hakları, toplulukların çalışma biçimi, üniversitenin sunduğu olanakların kullanımı vb. konular üzerinde öğrencilere eğitim verilmelidir. Bu derslere ilgili idari birimlerin sorumluları da katılmalı ya da dersi verecek öğretim elemanlarına oryantasyon vermelidir. Böylelikle öğrencilerin üniversiteye olan aidiyeti artacak, yükseköğretimde geçirecekleri zamanı daha verimli kullanmalarının önü açılacaktır.
- Öğrencilerin günlük yaşamdaki çevreleriyle sağlıklı iletişim kurabilmeleri için her bölümün müfredatında genel iletişim dersi seçmeli ders olarak okutulmalıdır.
- Öğrencilerin medyayı doğru kullanabilmeleri, kitle iletişim araçlarını daha verimli kullanmaları ve zaman yönetimini doğru yapabilmeleri için medya okuryazarlığı dersi her bölümün müfredatında seçmeli ders olarak okutulmalıdır.
- Üniversitede örgün eğitimi destekleyici e-öğrenme portalları, uzaktan eğitim sistemleri yaygınlaştırılmalı, mevcut sistemler örgün eğitimi destekleyecek şekilde geliştirilmelidir. Öğretim elemanlarına bu sistemlerle ilgili eğitim verilmeli ve öğretim elemanları da öğrencileri bu sistemleri kullanmaları konusunda teşvik etmelidir.

- Öğrenci toplulukları, yalnızca konuk getirip ağırlayan ya da eğlence etkinliklerinde bulunan kulüpler olma konumundan çıkarak, daha geniş öğrenci kesimlerine açılmalı, öğrencilere bu topluluklarda proje üretebilme ve uygulayabilme imkânı sunulmalı, bununla ilgili akademik birimler tarafından proje yazma ve uygulama eğitimleri verilmeli ve öğrencilerin bu topluluklar aracılığıyla daha üretken bireyler olarak, bölgesel, toplumsal ve evrensel gelişime katkı sağlamalarının önü açılmalıdır.
- Öğretim elemanlarının daha fazla uygulama çalışması yaptırmaları ve bu uygulama çalışmalarını gerçekleştirirken üniversitenin sunduğu veri tabanlarını vb. elektronik kaynakları kullanmaları teşvik etmeleri önem taşımaktadır.

Medya yeterliği, gelişen ve değişen medyayı yakalamak ve onu hem kuramsal hem de uygulama alanında kavrayabilmek adına sürekli geliştirilmesi ve yenilenmesi gereken, devamlılığa dayalı bir süreçtir. Özellikle yeni medyanın pedagojik alanlara yerleşmesiyle birlikte, medya yeterliği öğrenciler ve öğretim elemanları gibi eğitim alanında yer alan tüm grupların medyayla yeterli ve yetkin kılınmasını, ayrıca eğitim ortamlarının da yeterli eğitsel koşullara ve donanımına sahip olmasını gerektirmektedir, çünkü günümüz dünyasında bireylerin gündelik yaşamları büyük oranda medya tarafından belirlenmektedir. Bunun için bireyin sayısız ve karmaşık medya sunumları karşısında kendi yönünü bulabilmesi, medya sunumlarını kendisi için önem ve yararlılığına göre sınıflandırabilmesi, eğlence ile haberi ayırt edebilmesi, bu içeriklere yönelik eleştirel yaklaşabilmesi ve medyaya şekil verebilmesi için gerekli teknik bilgi ve donanımın kazandırılması medya okuryazarlığının hedeflerini oluşturmaktadır (Uçar İlbuğa, 2009-27-71).

Yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı üzere medyanın üniversite, öğretim elemanları ve medya okuryazarlığı ile ilişkili olarak kullanımı, salt medya tüketicisi olmaktan ziyade öğrencilerin birer medya üreticisine dönüşmelerinin ve yetkin birer medya okuryazarı haline gelmelerinin önünü açacaktır. Bu durumun olumlu sonuçları kısa ve uzun vadede hem öğrenciler, hem üniversiteler hem de toplumun genelinde görülebilecektir.

KAYNAKÇA

- Akdeniz Üniversitesi İdare Faaliyet Raporu (2016). <http://www.akdeniz.edu.tr/dosya/2016RAPOR.pdf> Erişim Tarihi: 11.03.2017.
- Akkoyunlu, B. ve Yılmaz, E. (2005). Öğretmen Adaylarının Bilgi Okuryazarlık Düzeyleri ile İnternet Kullanım Sıklıkları ve İnternet Kullanım Amaçları. *Eğitim Araştırmaları*. 19, 1-4.
- Aksu, H. ve İrgil, E. (2003). İnternetin Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi 5. ve 6. Sınıf Öğrencilerinin Hayatındaki Yeri, *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 29 (2), 19-23.

- Alver, F. (2011). Eleştirel Kuram Perspektifinden İlk Etkin Alımlayıcı Çalışmaları ve Medya Pedagojisi Çalışmalarına Etkisi, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. İletişim Eğitimi Özel Sayısı, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, No:15, s. 49-71.
- Aufderheide, P. (1993). *Media Literacy: A Report Of The National Leadership Conference On Media Literacy*. Aspen: Aspen Institute.
- Balcı, Ş. ve Ayhan, B. (2007). Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımı ve Doyumları Üzerine Bir Saha Araştırması. *Selçuk İletişim*. 5(1), 174-197.
- Bennett, S.; Maton, K. A.; Kervin, L. (2008). The 'digital natives' debate: a critical review of the evidence, *British Journal of Educational Technology*, 39 (5), 775-786.
- Considine, D.; Horton, J. ve Moorman, G. (2009). Students today live in an Teaching and Reading the Millennial Generation Through Media Literacy, *Journal of Adolescent & Adult Literacy*. Mart, 52(6), International Reading Association, 471-481.
- Hobbs, R. ve Frost, R. (2003). Measuring the Acquisition of Media Literacy Skills, *Reading Research Quarterly*. Cilt: 38, Sayı: 3, Temmuz/Ağustos/Eylül, 330-355.
- Kellner, D. ve Share, J. (2005). Toward Critical Media Literacy: Core concepts, debates, organizations, and policy, *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*. Cilt: 26, Sayı: 3, Eylül, 369-386.
- Masterman, L. (2001). *A Rationale for Media Education, Media Literacy in the Information Age: Current Perspectives-Information and Behaviour*. Ed. R. Kubey, Vol. 6, New Jersey: Transaction Publishers.
- Okay, Ş. ve Aydoğan, E. (2010). MYO Öğrencilerinin İnternet Kullanım Amaçlarının İncelenmesine İlişkin Bir Araştırma, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23, 283-296.
- Oral, B. (2004). Öğretmen Adaylarının İnternet Kullanma Durumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 3(10), 1-10.
- Potter, W. J. (2004). *Theory of Media Literacy: A Cognitive Approach*. Sage Publications: ABD.
- Radyo Televizyon Üst Kurulu (2007). *İlköğretim Medya Okuryazarlığı Dersi Öğretmen El Kitabı*. Ankara. <http://www.medyaokuryazarligi.org.tr/kaynaklar/MEDYAElkitabı.doc>
Erişim Tarihi: 16.09.2014
- Şiddeti Önleme Platformu (2004). *Aile İçi Şiddet Alt Çalışma Grubu Raporu*, yeniailetoplum.aile.gov.tr Erişim Tarihi: 02.09.2014
- Thoman, E. ve Jolls, T. (2004). Media Literacy—A National Priority for a Changing World, *American Behavioral Scientist*. September Vol. 48 No. 1, 18-29.
- Thomas, S. (2003). The Trouble with Our Schools: A Media Construction of Public Discourses of Queensland Schools, *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*. 24(1): 19-33.
- Uçar İlbuğa (2009). Yeterlik, İletişimsel Yeterlik, Medya Yeterliği, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*. (11): S.s.27-71.
- Yalçınalp S. ve Aşkar P. (2003) Öğrencilerin Bilgi Arama Amacıyla İnterneti Kullanım Biçimlerinin İncelenmesi, *TOJET, Turkish Online Journal of Educational Technology*. Ekim.

EXTENDED SUMMARY

Purpose

This study aims to reveal Akdeniz University students' media usage habits and educational media usage consciousness and the necessary data have been obtained that university students can use the media in a more qualified way, transform active producers from the passive audience, become more active producers and develop projects to better utilize the communication and information technologies that provide more opportunities for users every day. Within the scope of the study, a survey was carried out at vocational schools, colleges and faculties of Akdeniz University, it has been tried to determine the usage habits of the students in the context of entertainment, education, self-expression, use of media in the direction of their purposes and media production to be pre-consumers. Moreover it has been tried to reveal the Akdeniz University students and instructors' usage levels of education-oriented developing new communication technologies.

Methodology

Within the scope of the study, a questionnaire method was used to collect data in a controlled and qualified way from the students, in which the open ended and multiple choice questions are based on the question and answer technique. The questionnaire included questions that measured the participant's knowledge rather than the leading questions. During the survey; in total 24 questions included numerical, open-ended, likert and multiple choice questions were asked. A total of 2,446 students were surveyed, and 2,133 questionnaires were taken out of the questionnaires where inconsistent data were included. Data were evaluated by SPSS v.20 and Microsoft Office Excel programs.

Findings/Results

The most important result of the study is unfortunately there is no difference between students' and nation-wide habits of watching TV programs, the time they spend on internet, reading book, newspaper and magazine. Because, it is expected that university students will be the brain force determining the future of the country and the driving force in the development of the country. However, a large majority of students regularly follow television series or talent / competition programs (excluding information competitions), almost three hours a day, rather than follow the educational tutorial or knowledge-enhancing content on television. It is a controversial issue that how a university student who spends at least three hours a day on television and about three hours on social media for entertainment purposes will play a role in the future of the country.

Another point that stands out among the results of the study is; neither the instructors nor the students efficiently use the Internet to reinforce education, to make the education easier, or to make the education fun. A majority of the students do not have any idea how to use the internet except the entertainment purposes. Only three per thousand of students declare that they use the databases on the internet and scientific article sharing sites reveals the dimension of the problem. An example to this situation is that approximately 12% of students follow homework preparation sites on the internet for homework and other works. In addition, only one per ten of the students declared that they were following the homework preparation sites. Another problematic aspect is that these sites are totally plagiarized, such as

downloading pre-made homeworks, or at least they lead the students easy and unethical methods.

The study also emphasized the importance of measuring students' out-of-school activities. For example, students were asked whether they were members of student communities in universities, which communities they belonged to, and whether they were active in these communities. Only 10.5% of the students stated that they are members of a community and only 3% the proportion of students who active in the community and attend each meeting of the community.

Conclusion and Discussion

As a result for university students to be more productive in higher education, to be more successful during and after the university education, to be productive and useful for the environment, it is important to make improvements in the following areas;

- “The University Life Culture” course must be taught as a compulsory course in each department's curriculum; in this course, topics such as student activities, students' responsibilities and rights, the way communities work, the use of opportunities offered by the university etc. should be taught to students. The responsibilities of administrative units related to these courses should be attended to the courses or orientation should be given to the instructors who will give the course. Thus, students will have a higher sense of belonging to the university and will be able to use their time more efficiently in the university education.
- The general communication course should be taught as an elective course in the curriculum of each department in order to enable the students to communicate properly in their daily life.
- E-learning portals that support formal education and distance education systems should be expanded, and existing systems should be developed to the formal education. Instructors should be trained in related to these systems and instructors should encourage the students to use these systems.
- Student communities should be open to wider student populations and they have to leave the position that only host guests or having fun at recreational events; students should be able to produce and implement projects in these communities; project writing and application trainings should be given to the students by relevant academic units and through these communities, students should be able to make a contribution to regional, social and universal development as more productive individuals.
- It is important that instructors encourage the students to make more practice work and encourage them to use electronic resources such as databases provided by the university.